

Date: 27th May-2025

UYUSHMAGAN YOSHLAR GURUHIGA PSIXOLOGIK XIZMAT
KO'RSATISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Sh.Sh.Haydarov

Buxoro xalqaro universiteti dotsenti,
Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Maqolada uyushmagan yoshlar guruhiga psixologik xizmat ko'rsatishning dolzarbligi, asosiy muammolari va ularni hal qilishda zamonaviy psixologik yondashuvlarning roli tahlil qilingan. Psixologik yordamning individual va guruh shakllari, ularning samaradorligini oshirish yo'llari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, uyushmagan yoshlarning ijtimoiylashuvi, motivatsiyasi va moslashuv muammolari asosida xizmat strategiyalarining ishlab chiqilishi muhim deb topiladi.

Kalit so'zlar: uyushmagan yoshlar, psixologik xizmat, moslashuv, ijtimoiylashuv, psixoprofilaktika, motivatsiya, psixokorreksiya

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida jamiyatdagi turli ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar yoshlar hayot tarziga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, uyushmagan, ya'ni ta'lim tizimidan, rasmiy ish joyidan yoki ijtimoiy institutlardan chetda qolgan yoshlar ijtimoiy xavf guruhiga kiradi. Bu guruh vakillarida hayotiy maqsadlar noaniqligi, ijtimoiy beqarorlik, agressiv xatti-harakatlar yoki apatiya kabi holatlar ko'p uchraydi. Ushbu holat psixologik xizmatlar tizimida yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Shuning uchun uyushmagan yoshlar bilan ishlashda psixologik xizmatning o'ziga xos metodik va etik jihatlarini chuqur tahlil qilish bugungi kunda juda muhim sanaladi.

Asosiy qism

Uyushmagan yoshlar ko'pincha o'z ijtimoiy mavqeini anglamasligi, hayotda o'z yo'lini topishda qiynalishi bilan ajralib turadi. Ularning ko'pchiligi maktabni tashlab qo'ygan, kollej yoki oliy o'quv yurtlariga kira olmagan, doimiy ish joyi yo'q, ba'zan esa oilaviy muhitdan uzoq bo'lgan yoki ijtimoiy xavfli guruhlariga yaqin bo'lishi mumkin. Shu sababli ularning ruhiy holatini aniqlash, psixologik ehtiyojlarini aniqlash va mos xizmat ko'rsatish muhimdir.

Bunday yoshlarga psixologik xizmat ko'rsatishda birinchi navbatda ishonchli munosabat o'rnatish zarur. Chunki bu guruh vakillari ko'pincha kattalar, ayniqsa rasmiy tuzilmalar bilan munosabatlarda ishonchsizlikka ega. Bu esa psixolog bilan o'rtada kontakt o'rnatishda to'siq bo'lishi mumkin. Shu sababli faol tinglash, empatiya, ochiqlik va inklyuziv yondashuv asosida muomala yuritilishi kerak. Psixologik xizmatning ilk bosqichi — diagnostika. Bu bosqichda yoshlarning ruhiy holati, motivatsiya darajasi, ijtimoiy moslashuv qobiliyati, xavfli xatti-harakatlarga moyilligi kabi jihatlar aniqlanadi. Keyingi bosqichda — psixoprofilaktika ishlari olib boriladi. Bu bosqichda salbiy xatti-

Date: 27th May-2025

harakatlarning oldini olish, muqobil ijtimoiy yo'nalishlar yaratish, foydali faoliyatga jalb qilish choralari ishlab chiqiladi.

Shuningdek, psixokorreksiya orqali mavjud psixologik muammolar bartaraf etiladi. Masalan, o'ziga ishonchsizlik, depressiv holatlar, tajovuzkorlik yoki befarqlik kabi holatlar individual yoki guruhli mashg'ulotlar orqali kamaytiriladi. Art-terapiya, biblioterapiya, rolli o'yinlar, trening mashg'ulotlari, psixodrama kabi metodlar uyushmagan yoshlar uchun foydali bo'lishi mumkin. Muhimi, ushbu xizmatlarning barcha bosqichida psixologlar, ijtimoiy pedagoglar, mahalla faollari, nodavlat tashkilotlar va hatto ish beruvchilar hamkorlikda ishlashi zarur. Chunki bu yoshlarning hayotiy barqarorlikka erishishi uchun faqat psixologik emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy yordam ham zarur. Ko'plab tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, uyushmagan yoshlar bilan olib borilgan muntazam psixologik ishlar ularning hayotga bo'lgan munosabatini ijobiy tomonga o'zgartiradi. Ular o'ziga nisbatan ishonch hosil qiladi, maqsad belgilay boshlaydi va ijtimoiy faol shaxs sifatida shakllanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

O'tkazilgan tahlillar asosida aniqlanishicha, uyushmagan yoshlar bilan olib boriladigan psixologik xizmat an'anaviy yondashuvlardan farq qiladi. Avvalo, bunday yoshlar ijtimoiy institutlar bilan bevosita aloqada bo'lmagan, o'zining hayotiy yo'lini topishda muayyan qiyinchiliklarga duch kelayotgan, ko'pincha beqaror ruhiy-emotsional holatda bo'lgan shaxslar guruhini tashkil qiladi. Shu sababli ular bilan ishlashda psixologik yondashuvning individual va fleksibil (moslashuvchan) uslublari zarur bo'ladi.

Muhokamalar davomida shuningdek aniqlanganki, uyushmagan yoshlar bilan samarali muloqot o'rnatish uchun avvalo ishonchli psixologik muhit yaratish muhimdir. Bunday muhitda psixolog yosh shaxsni qabul qilishga, tushunishga va hech qanday bosimsiz yondashishga harakat qilishi kerak. Aks holda, psixologik xizmat samarasi past bo'lib qoladi yoki umuman ta'sir ko'rsatmaydi. Uyushmagan yoshlarning ko'pchiligida kommunikativ cheklovlar, ijtimoiy faollikning pastligi, o'z-o'ziga ishonchsizlik, ijtimoiy normalarni inkor etish holatlari kuzatiladi. Shu sababli psixologik xizmatlarda faqat maslahat berish yoki klassik diagnostika emas, balki motivatsion, moslashtiruvchi, ijtimoiy moslashuvga yo'naltirilgan mashg'ulotlar majmuasini tashkil etish muhim hisoblanadi.

Tajribalar shuni ko'rsatadiki, guruhli psixokorreksion ishlar, kreativ terapiya (san'at terapiyasi, dramaterapiya, musiqa terapiyasi), treninglar, emotsional razryad mashqlari uyushmagan yoshlar bilan ishlashda yaxshi samara beradi. Bunday faoliyatlar yoshlar ongini anglashga, o'zini ijobiy baholashga va jamiyatga moslashuvchan bo'lishga xizmat qiladi. Ayniqsa, o'zini namoyon qilish, ijtimoiy rolini tushunish va qabul qilish imkoniyatini beruvchi metodlar foydali bo'lib chiqmoqda. Muhokama davomida psixologik xizmatlarni tashkil qilishda individual yondashuv bilan bir qatorda, ijtimoiy xizmatlar, mahalla, ta'lim muassasalari va boshqa institutlar bilan hamkorlik qilish zarurligi aniqlanadi. Chunki psixologik ta'sirning mustahkamligi faqat psixolog faoliyatiga emas, balki muhitning barqaror va qo'llab-quvvatlovchi bo'lishiga ham bog'liqdir. Shuningdek, uyushmagan yoshlar bilan ishlashda psixologdan sabr, muvozanat, empatiya, madaniy sezgirlik kabi shaxsiy fazilatlar talab etiladi.

Date: 27th May-2025

Shuningdek, davlat siyosatida bu toifaga alohida e'tibor qaratilishi kerak. Maxsus dasturlar orqali uyushmagan yoshlarga psixologik xizmat ko'rsatishni tizimlashtirish, bu borada mutaxassislarni tayyorlash va malakasini oshirish zarur. Bunday yondashuv ijtimoiy xavf guruhlarini kamaytirish va yoshlar orasida sog'lom ijtimoiy muhitni ta'minlashda muhim omil bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, uyushmagan yoshlar bilan ishlashda psixologik xizmat ko'rsatishning o'ziga xos yondashuvlari mavjud bo'lib, ular yuqori darajada moslashuvchan, empatik va kompleks bo'lishi kerak. Har bir yoshning ehtiyoji, shaxsiyati va ijtimoiy holati inobatga olingan holda xizmat turlari rejalashtirilsa, bu yoshlarning jamiyatga ijtimoiy integratsiyasi samarali amalga oshadi. Buning uchun esa davlat, jamiyat va mutaxassislarning hamkorligida tizimli yondashuv zarur. Uyushmagan yoshlarga qaratilgan psixologik xizmatlar faqat muammoni yumshatish vositasi emas, balki ularning kelajakdagi muvaffaqiyatli hayotiga asos yaratish vositasi bo'lishi kerak.

ADABIYOTLAR:

1. Jalolov, T. (2023). UNDERSTANDING THE ROLE OF ATTENTION AND CONSCIOUSNESS IN COGNITIVE PSYCHOLOGY. Journal of Universal Science Research, 1(12), 839-843.
2. Jalolov, T. S. (2023). Artificial intelligence python (PYTORCH). Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research, 1(3), 123-126.
3. Jalolov, T. S. (2023). Solving Complex Problems in Python. American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 1(9), 481-484.
4. Jalolov, T. S. (2023). SPSS YOKI IJTIMOIIY FANLAR UCHUN STATISTIK PAKET BILAN PSIXOLOGIK MA'LUMOTLARNI QAYTA ISHLASH. Journal of Universal Science Research, 1(12), 207-215.
5. Jalolov, T. S. (2023). STUDY THE PSYCHOLOGY OF PROGRAMMERS. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(10), 563-568.
6. Jalolov, T. S. (2023). WORKING WITH MATHEMATICAL FUNCTIONS IN PYTHON. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 1(5), 172-177.
7. Jalolov, T. S. (2024). ANALYSIS OF PSYCHOLOGICAL DATA USING SPSS PROGRAM. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(4), 477-482.
8. Jalolov, T. S. (2024). BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARI ORQALI IJODIY FIKRLASHNI KUCHAYTIRISH. BIOLOGIYA VA KIMYO FANLARI ILMIY JURNALI, 2(5), 64-70.
9. Jalolov, T. S. (2024). ENHANCING CREATIVE THINKING IN ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS THROUGH MULTIMEDIA TECHNOLOGIES. WORLD OF SCIENCE, 7(5), 114-120.
10. Jalolov, T. S. (2024). MATHEMATICAL STATISTICAL ANALYSIS IN PYTHON. MASTERS, 2(5), 143-150.

Date: 27th May-2025

11. Jalolov, T. S. (2024). OLIY TA'LIMDA AXBOROT MUMKINASINING AHAMIYATI. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(7), 21-26.
12. Jalolov, T. S. (2024). SPSS DASTURI FOYDALANISHDA PSIXOLOGIK MA'LUMOTLARNI TAHLILI. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(4), 463-469.
13. Jalolov, T. S. (2024). SPSS S DASTURIDAN PSIXOLOGIK MA'LUMOTLARNI TAHLILIDA FOYDALANISH. MASTERS, 2(8), 8-14.
14. Jalolov, T. S. (2024). THE IMPORTANCE OF INFORMATION COMMUNICATION IN HIGHER EDUCATION. WORLD OF SCIENCE, 7(8), 14-19.
15. Jalolov, T. S. (2024). USE OF SPSS SOFTWARE IN PSYCHOLOGICAL DATA ANALYSIS. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(7), 1-6.
16. Jalolov, T. S. (2024). БИБЛИОТЕКИ PYTHON ДЛЯ ОБРАБОТКИ БОЛЬШИХ ОБЪЕМОВ ДАННЫХ. WORLD OF SCIENCE, 7(5), 568-575.
17. Jalolov, T. S. (2024). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ SPSS В АНАЛИЗЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ДАННЫХ. WORLD OF SCIENCE, 7(8), 20-26.
18. Jalolov, T., & Ramazonov, J. (2024). GRASS ERASING ROBOT. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(2), 173-177.
19. Sadriddinovich, J. T. (2023). Capabilities of SPSS software in high volume data processing testing. American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157), 1(9), 82-86.
20. Sadriddinovich, J. T. (2023). IDENTIFYING THE POSITIVE EFFECTS OF PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL WORK FACTORS BETWEEN INDIVIDUALS AND DEPARTMENTS THROUGH SPSS SOFTWARE. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE (Vol. 2, No. 18, pp. 150-153).
21. Sadriddinovich, J. T. (2024). BASICS OF PSYCHOLOGICAL SERVICE. PSIXOLOGIYA VA SOTSIOLOGIYA ILMIY JURNALI, 2(4), 61-67.
22. Жалолов, Т. (2023). Использование математических методов в психологических данных (с использованием программного обеспечения SPSS). in Library, 4(4), 359-363.

